

Nr 139.

Av herr Nilson i Spånstad m. fl., *angående anslag till främjande av lagringsforskning.*

I proposition nr 1 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för det under nionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget Främjande av forskning på jordbrukets område m. m. till jordbrukets forskningsråd anvisa 250 000 kronor.

Ifrågavarande anslag utgick under budgetåret 1945/46 med 100 000 kronor, under budgetåret 1946/47 med 200 000 kronor, under budgetåret 1947/48 med 250 000 kronor och slutligen under budgetåret 1948/49 med 200 000 kronor. Jordbrukets forskningsråd hade emellertid för sistnämnda budgetår hemställt om ett anslag på 300 000 kronor, men av statsfinansiella skäl nedsattes anslaget till 200 000 kronor. I skrivelse den 26 augusti 1948 hade forskningsrådet för budgetåret 1949/50 hemställt om ett reservationsanslag på 500 000 kronor. Härvid åberopades bl. a., att rådet vid tiden för skrivelserns avlämnande endast förfogade över 15 394 kronor för mötande av inkommande anspråk på forskningsanslag intill ingången av budgetåret 1949/50, varför ett ackumulerat behov av forskningsunderstöd till betydande belopp då måste väntas föreligga. Rådet hade nämligen för plan- enlig fortsättning av med bidrag från rådet pågående undersökningar samt för angelägna nya forskningsuppgifter av till rådets förfogande stående medel, 226 915 kronor*), redan i augusti 1948 disponerat 211 521 kronor, varav 80 701 kronor till lagringsforskning.

Den 1 januari 1949 hade jordbrukets forskningsråd endast 6 694 kronor för tillgodoseende av ansökningar under första hälften av år 1949. Samtidigt förelågo förfrågningar om och anspråk på anslag till betydande belopp.

Det är av vikt att en riktigt avvägd balans mellan olika områden vad beträffar forskningen upprätthålles. En rättvis fördelning bör därför göras av de statsmedel, som kunna ställas till den samfällda forskningens förfogande. Det kan icke förnekas, att jordbruket härvid blivit i hög grad eftersatt. Medan jordbrukets forskningsråd under budgetåret 1948/49, som ovan nämnts, fick nöja sig med ett reservationsanslag på 200 000 kronor, kunde statens medicinska, naturvetenskapliga och tekniska forskningsråd samt atomkommittén sålunda under samma tid vardera förfoga över stats-

* Av detta belopp utgjorde 200 000 kronor statsanslag för 1948/49, 7 615 kronor reservation från 1947/48 samt 19 300 kronor donerade medel.

medel på 1 000 000 kronor eller däröver. Jordbrukets representanter måste, under hänvisning till jordbruksproduktionens vitala betydelse för hela vårt folk, kraftigt reagera mot denna orättvisa.

Den genomgripande betydelse forskningen har för ett lands allmänna standard och för dess ekonomiska och sociala utveckling framgår av att framstegen på olika områden och uppsvinget inom skilda näringsgrenar i mycket stor utsträckning grundats på genom forskning vunna resultat. På samma sätt är den framtida utvecklingen beroende av fortsatt, vidgad och intensifierad forskning, då en mångfald problem av största vikt ännu väntar på sin lösning. Betydelsen av forskning är särskilt starkt framträdande inom jordbrukets område, då man, med hänsyn till behovet över huvud taget av ökad livsmedelsproduktion i världen och med tanke på landets försörjning med jordbruksprodukter vid importsvårigheter, med forskningens hjälp måste eftersträva en effektivare och mer ekonomisk produktion. En ökad inhemsk jordbruksproduktion innebär dessutom en besparing eller möjligen tillförsel av utländsk valuta.

En av de viktigaste frågorna på jordbruksproduktionens och folkförsörjningens områden är utarbetande av rationella och för svenska förhållanden anpassade lagringsmetoder, genom vilka förlusterna vid lagring av skilda produkter kunna nedbringas. Även härigenom sparas valuta. Mycket stora värden gå nämligen för närvarande till spillo genom bristfälliga lagringsmetoder, värden som kunna räknas i miljoner kronor per år. Det spända militärpolitiska läget synes vidare motivera skyndsamma och radikala åtgärder för möjliggörande av effektiv lagerhållning i landet, då allvarliga brister i vår förmåga att väl tillvarata och bevara våra livsmedel föreligga. Jordbrukets forskningsråd, vilket som speciell uppgift har att främja forskning rörande lagring av jordbrukets och trädgårdsodlingens produkter, har med beaktande av dessa förhållanden dels nedlagt ett intensivt arbete på en rationell lösning av hithörande spörsmål, dels disponerat inemot hälften av till dess förfogande stående medel till främjande av lagringsforskning, bl. a. i samarbete med militära myndigheter.

Då man icke torde kunna räkna med att Svenska institutet för konserveringsforskning inom de närmaste åren kommer att få erforderlig utrustning för omfattande forskning rörande lagringsproblemen, är det av största betydelse, att den lagringsforskning, som i tre år bedrivits av jordbrukets forskningsråd genom dess lagringsforskningskommitté, fortsättes och intensifieras. Det måste härvid beaktas, att ett effektivt utnyttjande av tidigare vunna resultat fordrar vidgad forskning för lösande av nya, under arbetet uppkomna spörsmål, vilket i sin tur medför ett starkt behov av ökade ekonomiska resurser.

Betydelsen av forskning rörande rationella lagringsmetoder understrykes av de resultat, vilka erhållits vid nyss omnämnda undersökningar i forskningsrådets regi. Förluster på 20 till 40 % eller mer vid lagring av sådana

produkter som potatis, rotfrukter, grönsaker och bär ha sålunda konstaterats. Med avseende på brödsäden har den allt vanligare övergången till skördetröskning medfört stora problem i samband med spannmålets torkning och inlagring. På lösandet av dessa problem nedlägges för närvarande mycket arbete. Det gäller härvid liksom i många andra fall icke endast frågor av vetenskaplig art utan även rent tekniska spörsmål.

Vid bedömande av frågan om stöd till lagringsforskningen må även erinras om att förslaget till 1945 års riksdag om inrättande av jordbrukets forskningsråd och anvisande av medel till detta grundade sig på tvenne utredningar gällande behovet av centralorgan för forskningen på dels jordbrukets, dels livsmedelslagringens område. Dessa båda utredningar utmynnade var för sig i förslag om inrättande av ett speciellt organ, nämligen dels en stats lagringsforskningskommitté, dels ett forskningsråd på jordbrukets område, vilka enligt förslagen vardera skulle förfoga över särskilda statsanslag för främjande av forskning inom respektive intressesfärer. Dåvarande departementschefen ansåg emellertid även de för lagringsforskningskommittén avsedda uppgifterna böra tilldelas jordbrukets forskningsråd. Då riksdagens beslut gick i samma riktning, fick rådet den dubbla uppgiften att tillgodose såväl lagringsforskningens som den allmänna jordbruksforskningens behov av ekonomiskt stöd. Ovan omnämnda anslag, vilka av riksdagen anvisats jordbrukets forskningsråd, ha emellertid visat sig vara alltför knappa för ett effektivt tillgodoseende av båda dessa mycket omfattande områden. Den nedsättning av statsanslaget, som forskningsrådet fick vidkännas under budgetåret 1948/49, blev mycket kännbar. Då det för Främjande av forskning på jordbrukets område m. m. under budgetåret 1949/50 föreslagna anslaget beräknats till 250 000 kronor och då anspråken på anslag för synnerligen angelägna forskningsuppgifter rörande rena jordbruksfrågor äro mycket höga, föreligger allvarlig risk för att lagringsforskningens behov komma att i alltför hög grad åsidosättas. Under sådana förhållanden och med hänsyn till lagringens ovan berörda och icke minst i nuvarande läge utomordentligt stora betydelse för folkförsörjningen och för en effektiv beredskap är det av yttersta vikt, att ytterligare medel, avsedda i första hand för lagringsforskning, ställas till forskningsrådets förfogande utöver i propositionen för Främjande av forskning på jordbrukets område m. m. föreslagna medel. Ett särskilt förstärkningsanslag till lagringsforskning torde böra uppgå till minst samma belopp som av ovan omnämnda utredning ansetts erforderligt, nämligen 100 000 kronor. Med hänsyn till den allmänna jordbruksforskningens stora behov och betydelse bör dylikt tilläggsanslag självfallet ej föranleda minskning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget å 250 000 kronor.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att under nionde huvudtiteln till jordbrukets forskningsråd för budgetåret 1949/50 utöver i proposition nr 1 föreslagna medel anvisa ett reservationsanslag på 100 000 kronor för Främjande av lagringsforskning.

Stockholm i januari 1949.

Hj. R. Nilson

i Spånstad.

Ivar Johansson

i Mysinge.

Anders Pettersson

i Dahl.

Johan Ahlsten.

And. Stjärne.

Harald Johnsson

i Skoglösa.

Jöns Nilsson

i Bästekille.
